

ÖZEL HUKUK/PRIVATE LAW

Araştırma Makalesi/Research Article

Enflasyon Nedeniyle Uğranılan Değer Kaybının Munzam Zarar Olarak Tazmini: Taşınmaz Bedelinin Ödenmesine Yönelik Yargı Kararları Işığında Bir Değerlendirme*

Compensation for Inflation-Induced Depreciation as Additional Damages: An Assessment in Light of Judicial Decisions on Real Estate Payments

Emrah KULAKLI**

ÖZ

Özel mülkiyete tâbi taşınmazlar için idare tarafından ödenen kamulaştırma bedeli ile kamulaştırmaz el atma davalarında hükmedilen tazminat, davanın açıldığı tarih ile ödemenin yapıldığı tarih arasında geçen uzun yargılama sürecinde, özellikle enflasyonist dönemlerde temerrüt faizinin üzerinde bir değer kaybına uğramaktadır. Bu sebeple son dönemde, söz konusu değer kaybının Türk Borçlar Kanunu m. 122’de düzenlenen munzam zarar kapsamında tazminine yönelik açılan davalarda önemli bir artışa neden olmuştur. Konuya ilişkin Yargıtay’ın birbirinden farklı görüşleri ise kanun koyucuyu, özellikle mülkiyet hakkının esas alındığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi’nin muhtelif kararları doğrultusunda daha kalıcı bir çözüm arayışına sevk etmiştir. Bunlardan Anayasa Mahkemesi’nin 08/07/2025 tarihli Caner Şafak Kararı ile 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 1’in iptaline ilişkin kararları sonrası 7589 sayılı Kanun’la yapılan düzenleme ile sabit faiz sisteminden reeskont endeksli değişken faiz sistemine geçiş, somut bir adım olarak göze çarpmaktadır.

* Makale gönderim tarihi: 17.08.2026. Makale kabul tarihi: 16.09.2026. Emrah Kulaklı, “Enflasyon Nedeniyle Uğranılan Değer Kaybının Munzam Zarar Olarak Tazmini: Taşınmaz Bedelinin Ödenmesine Yönelik Yargı Kararları Işığında Bir Değerlendirme”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 2, 2026, s. [1-31], DOI: <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2026.13.2.1>.

** Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı, ekulakli@medipol.edu.tr, [0000-0002-4867-2629](https://orcid.org/0000-0002-4867-2629).

Çatışma Beyanı: Yazar/lar herhangi bir çatışma beyanı bildirmemiştir.

Conflict of Interest Statement: The author(s) have declared no conflict of interest.

Çalışmada öncelikle munzam zarar kavramı, hukukî niteliği, işlevi ve unsurları mevzuat ve öğreti kapsamında ele alınacak, ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi ile özellikle kamulaştırma ve kamulaştırmaz el atma davalarına ilişkin munzam zararın ispatına yönelik farklı görüşler içeren güncel yargıtay kararlarına yer verilecek, son olarak bunların ışığında 7589 sayılı Değişiklik Kanunu ile 31.07.2026'da yürürlüğe giren 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 1'de benimsenen değişken faiz sistemi ele alınacak ve munzam zarar taleplerine etkisine ilişkin görüşlere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Munzam zarar, munzam zararın ispatı, enflasyon ve paranın değer kaybı, temerrüt faizi, mülkiyet hakkı.

ABSTRACT

The expropriation compensation paid by the administration for immovable property subject to private ownership, as well as the indemnity awarded in actions concerning de facto expropriation (expropriation without due process), suffers—during the protracted judicial process between the date the action is filed and the date payment is made, and particularly in inflationary periods—a loss of value exceeding the default interest. This has recently given rise to a significant increase in actions seeking compensation for such loss of value within the scope of the additional damages (*munzam zarar*) regulated under Article 122 of the Turkish Code of Obligations. The divergent opinions rendered by the Court of Cassation on this matter have prompted the legislator to seek a more durable solution, particularly in line with the various judgments of the European Court of Human Rights and the Constitutional Court, in which the right to property is taken as the fundamental basis. Following the Constitutional Court's *Caner Şafak* judgment dated 08/07/2025 and its rulings annulling Article 1 of Law No. 3095 on Statutory Interest and Default Interest, the regulation introduced by Law No. 7589—effecting the transition from a fixed-interest system to a rediscount-indexed variable-interest system—stands out as a concrete step.

The study will first address the concept of additional damages, its legal nature, function, and constituent elements within the framework of legislation and doctrine. It will further examine the current judgments of the Court of Cassation containing divergent views on the proof of additional damages, particularly in relation to actions for expropriation and de facto expropriation, alongside the case law of the European Court of Human Rights and the Constitutional Court. Finally, in light of these considerations, it will address the interest system adopted under Article 1 of Law No. 3095 on Statutory Interest and Default

Interest, as amended by Amending Law No. 7589 and entering into force on 31.07.2026, and will set out the various views concerning its impact on claims for additional damages.

Keywords: Excess Damage, Proof of Excess Damage, Inflation and Depreciation of Money, Default Interest, Right to Property.

Giriş

Mülkiyet hakkı, kişinin maddî varlığını sürdürmesinin ve iktisadî hürriyetinin temel güvencelerinden biri olarak, hem Anayasa'nın 35. maddesinde hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek.1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde koruma altına alınmıştır. Mülkiyet hakkının bir bedel veya tazminat alacağına dönüştüğü hallerde bu hakka yöneltilen müdahalelerin en yoğun biçimi, kamu yararı gerekçesiyle özel mülkiyete son verilmesi anlamına gelen kamulaştırma veya idare tarafından taşınmaza fiilen ya da imar kısıtlamaları yoluyla hukuken el atılması şeklinde gerçekleşmektedir. Ayrıca mülkiyetin kaybı ile tazminat hakkına dönüştüğü haller de bu bağlamda değerlendirilebilecek ihlallerdir. Bunun en tipik görünümü, TMK m. 1023 kapsamında yolsuz tescile güvenerek aynî hak kazanan iyiniyetli üçüncü kişi ile TMK m. 712 – 713 kapsamında olağan ve olağanüstü kazandırıcı zamanaşımıyla mülkiyeti kazanan kişi karşısında gerçek malikin tazminat hakkıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu sebeple açılacak tazminat davalarında, TMK m. 1007 kapsamında devletin sorumlu olması da söz konusu olabilir. Buna ilişkin örneklerle, başta TMK olmak üzere Kentsel Dönüşüm Kanunu olarak tabir edilen Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve Kıyı Kanunu gibi birçok düzenlemelerde de rastlamak mümkündür. Tüm bu hallerde malikin katlandığı hak kaybının anayasal ve sözleşmesel meşruiyeti, kendisine ödenecek bedelin taşınmazın gerçek değerini yansıtmaya ve bu bedelin makul bir süre içinde eline geçmesine bağlıdır.

Ne var ki bedelin belirlenmesi ve ödenmesi çoğu kez uzun yıllara sari yargılama sürecini gerektirmektedir. Gerçekten de bu tür davaların niteliği gereği büyük oranda keşif, bilirkişi incelemesi ve emsal araştırması gerektirdiğinden meselenin uygulamada doğurduğu sonuçlar, salt teorik bir tartışmanın ötesine geçmektedir. Zira taşınmaz bedeli kural olarak dava tarihindeki değeri üzerinden tespit edilmekte; buna karşılık ödeme, çoğu zaman ancak kararın kesinleşmesinin ardından yapılmaktadır. Özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde bu süre zarfında paranın satın alma gücünde meydana gelen erime çoğu kez temerrüt faizi ile telafi edilememekte, dolayısıyla mülkiyet hakkı ihlal edilen kişi nominal olarak “tam” bir bedele kavuşmasına rağmen

reel olarak kayba uğramaktadır. Ülkemizin enflasyonist dönemlerinde olduğu gibi son yıllarda da bu kayba yönelik talepler, yoğun biçimde Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 122’de düzenlenen munzam zarar çerçevesinde gündeme gelmektedir.

Taşınmaz bedelinin ödenmesine yönelik bu tür davalarda hükmedilen bedelin kesinleşip ödenmesine kadar geçen sürede yaşanan değer kaybı malikin katlanmak zorunda kaldığı bir durum olmanın ötesinde, daha yapısal bir soruna işaret etmektedir. Nitekim aynı nitelikteki başvuruların giderek artması ve nihayet Anayasa Mahkemesi’nin Caner Şafak Başvurusu’nda vermiş olduğu 2025 yılındaki pilot kararı da bunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışma, mülkiyet hakkının taşınmaz bedeline dönüştüğü ihlallerde, dava tarihi ile taşınmaz bedelinin ödeme tarihi arasında faiz oranının üzerinde uğradığı değer kaybının TBK m. 122 kapsamında munzam zarar olarak hangi şartlar altında talep edilebileceği sorusundan yola çıkmaktadır. Bu bağlamda öncelikle, yürürlükteki mevzuat, öğreti ve ulusal/uluslararası güncel yargı kararları bağlamında açıklamalar yapılacak, özellikle munzam zararın ispatına yönelik tartışmalara yer verilecektir. Ardından ise, özellikle Anayasa Mahkemesi’nin T. 22.07.2025 – E. 2024/24. – K. 2025/164 sayılı kararı ile 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanun’un 14. maddesiyle değiştirilen 1. maddesinin iptali ve sonrasında 7589 sayılı değişiklik kanunu ile aynı maddeye ilişkin yapılan düzenleme değerlendirilecek, munzam zarar müessesinin amacı ve işlevi de göz önünde bulundurularak, para borçlarında temerrüt faizini aşan zararın tazminine yönelik oluşan mevcut durum ile munzam zarar talepleri bağlamında alacaklıyı korumaya yönelik daha sistematik önerilere yer verilecektir.

I. Hukukî Sorun

Çalışmanın esas aldığı hukukî sorun şu şekilde formüle edilebilir: Mülkiyet hakkının bir bedel veya tazminat alacağına dönüştüğü hallerde, özellikle ülkemizin son yıllarda içinde bulunduğu gibi enflasyonist dönemlerde uzun yargılama süreci, davanın açıldığı tarih ile ödeme tarihi arasındaki zaman diliminde temerrüt faizi oranının üzerinde değer kaybına uğramaktadır. Bu değer kaybına yönelik talepler ise TBK m. 122 bağlamında munzam zarar sebebiyle uğranılan tazminat talepli davalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorunun isabetli biçimde tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Zira meselenin ilk bakışta, büyük oranda somut olayda temerrüt faizini aşan bir zararın mevcut olup olmadığının ispatı üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu husustaki tartışmalar ise en genel manada, salt ekonomik koşullardaki olumsuzlukların ve paranın satın alım gücünde meydana gelen azalmanın

munzam zarar olarak nitelendirilemeyeceği; munzam zararın somut olarak ispatlanması gerektiği ve yüksek enflasyon dönemlerinde paranın değer kaybının hayatın olağan akışı içerisinde fiili bir karine olarak kabul edilmesi gerektiği iki temel görüş etrafında şekillenmektedir. Gerçekten de munzam zarara ilişkin yargı kararları, çok büyük oranda sorunu bu dar çerçevede değerlendirmektedir.

Asıl üzerinde durulması gereken nokta ise, sorunun bir ispat meselesinden ziyade tazminat hukukuna dair yapısal çözüm arayışı olmalıdır. Zira alacaklıyı sürekli munzam zarar talebine yönelten ve ispat yöntemi tartışmalarına hapseden bir bakış açısı benimsendiğinde munzam zarar davası, enflasyon karşısında uğranılan değer kaybını tazmin edecek etkin bir yol olmaktan çıkar. Dolayısıyla sorun kanaatimizce, TBK m. 122'nin somut olaya uygulanmasından ziyade, hukuk sisteminde alacağın reel değerini koruyacak etkili bir mekanizmanın oluşturulması gereğine işaret etmektedir. Nitekim aşağıda ayrıntılı biçimde ele alınacağı üzere, uzun tartışmaların sonunda nihayet Anayasa Mahkemesi meseleyi tam da bu ikinci düzlemde ele alabilmiş ve konuyu ispat hukukunun dışına taşımıştır.

II. Mevzuat ve Kavramsal Çerçeve

İncelenen sorunun sağlıklı bir zemine oturtulabilmesi, kuşkusuz öncelikle konuyla ilgili uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan ilke ve hükümlerin ortaya konulmasını gerektirmektedir. Zira munzam zarar teknik olarak TBK m. 122 bağlamında bir borçlar hukuku müessesesi olmakla birlikte mülkiyet hakkının ihlali halinde uğranılan değer kaybının giderilmesi başlığı altında ele alındığında, mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuatın sağladığı güvencelerle doğrudan temas hâlinde olduğu tartışmasızdır. Dolayısıyla para alacağının temerrüt faizinin üzerine çıkan değer kaybı sorunu bir yandan munzam zarar olarak TBK m. 122, öte yandan ise mülkiyet hakkının etkili biçimde korunmasına ilişkin bir mesele olarak iki ayrı normatif düzlemin konusudur.

A. Mülkiyet Hakkının Uluslararası ve Anayasal Çerçevesi

Mülkiyet hakkının uluslararası ve anayasal çerçevesinin bir arada ele alınması, salt bir sistematik tercih değil; hukukî bir zorunluluktur. Zira Anayasa m. 90/son uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalar ile kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi hâlinde milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınacaktır. Bu itibarla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve eki protokoller, hukuk tekniği bakımından iç hukukta doğrudan uygulanabilir nitelik arz etmektedir. Nitekim bu sebeptendir

ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin para alacağının enflasyon karşısındaki değer kaybına yönelik içtihatları ile Anayasa Mahkemesi'nin mülkiyet hakkına yönelik içtihatları, birbiri ile paralel biçimde şekillenmiştir.

1. AİHS Ek 1 No'lu Protokol m. 1 Bağlamında Mülkiyet Hakkı

Mülkiyet hakkı, AİHS Ek.1 No'lu Protokol m. 1'de güvence altına alınmıştır. Anılan hüküm, her gerçek ve tüzel kişinin “mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkına” sahip olduğunu belirtmekte; kişinin bu haktan, ancak kamu yararı gerekçesiyle ve kanunda öngörülen koşullar ile uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak yoksun bırakılabileceğini hükme bağlamaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) yerleşik içtihadında, mülkten yoksun bırakma hâllerinde malike ödenen bedelin “taşınmazın değeriyle makul bir orantı” içinde bulunması gerektiğini; bu dengenin, ödemenin gecikmesi ve bu süre zarfında paranın enflasyon nedeniyle değer yitirmesi hâlinde malik aleyhine bozulabileceğini kabul etmektedir:

“Somut olayda ek tazminat, %30 yıllık faizi ile birlikte, Türkiye’de yıllık enflasyonun %70’e ulaştığı bir dönemde, Yargıtay kararından on yedi ay sonra, Şubat 1992’de ödenmiştir. Bu gecikmenin yol açtığı, tazminatın kesin olarak belirlendiği andaki değeri ile fiilen ödendiği andaki değeri arasındaki fark, başvuranın taşınmazının kamulaştırılmasından doğan zarara ek olarak uğradığı ayrı bir zarar oluşturmuştur.

Ödemeyi on yedi ay geciktiren ulusal makamlar, tazminatı yetersiz kılmış ve böylece mülkiyet hakkının korunması ile genel yararın gerekleri arasındaki dengeyi bozmuştur. Sonuç olarak, 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi ihlal edilmiştir. ...”¹.

Mahkeme, bu ilkeyi salt kamulaştırma bedeliyle sınırlı tutmamış; devletin ödemekle yükümlü olduğu tazminatların, uygulanan yasal faiz oranı ile enflasyon oranı arasındaki fark nedeniyle uğradığı değer kaybını da mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmiştir. Nitekim *Timurlenk/Türkiye*² kararında Mahkeme, uzun yargılama sonunda hükmedilen tazminat bedelinin enflasyon karşısında değerini yitirdiği iddiasını Ek 1 No'lu Protokol’ün 1. maddesi kapsamında incelemeye değer bulmuştur:

1 Kamulaştırma bedelinin ödenmesinde yaşanan gecikme nedeniyle değerini yitirmesini AİHS Ek 1 No'lu Protokol m. 1'in ihlali sayan öncü karar için bkz. Akkuş/Türkiye, Başvuru No: 19263/92, K. 9/7/1997 (<https://insanhaklari.gen.tr/Karar.aspx?m=H&b=19263%2f92&t=09.07.1997>). Aynı yönde karar için bkz. Aka/Türkiye, Başvuru No: 19639/92, K. 23/9/1998 (<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58231>).

2 Timurlenk/Türkiye, Başvuru No: 37758/08, K. 28/1/2020 (Kesinleşme Tarihi: 22/06/2020) (<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-203894>).

“Tazminat, 29 Aralık 2008 tarihinde başvurana ödenmiştir. Mahkeme, başvuruların Türkiye’de belirli bir dönemdeki yüksek enflasyon oranları karşısında yasal faiz oranlarının yetersiz kaldığından şikâyet ettiği birkaç başvuruda Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar verdiğini hatırlatmıştır (bk. adı geçen yerde, Aka / Türkiye, 23 Eylül 1998, § 48, Raporlar 1998-VI, ve Okçu, yukarıda anılan, § 55). 1996 ve 2008 yılları arasındaki ekonomik veriler ve özellikle 1996 ve 1999 yılları arasındaki dönemde uygulanan yasal faiz oranlarının sırasıyla %30, %50 ve %60 oranlarında olduğu ve gerçek enflasyon oranının %60 ve %99 değerleri arasında gerçekleştiği ele alındığında, Mahkeme mevcut davada tazminata uygulanan yasal faiz oranı ve gerçek enflasyon oranı arasındaki farkın başvuranın maddi hasara uğramasına sebep olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak, genel çıkarlar ve mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı arasında korunması gereken adil dengeyi bozacak şekilde başvuran bireysel anlamda bir yük altına girmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.”

Şu hâlde AİHM için belirleyici olan malikin nominal olarak bir bedele kavuşup kavuşmadığı değil, bu bedelin reel değerini koruyacak biçimde ödenip ödenmediğidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bu yaklaşımının, Türk hukukundaki munzam zarar tartışması bakımından da özel bir önemi bulunmaktadır. Nitekim Mahkeme, ANO İnşaat başvurusuna esas teşkil eden iç hukuk sürecinde verdiği kabul edilemezlik kararında, alacağın geç ödenmesinden doğan zararın “enflasyon oranı ile müsavi faiz ödenerek telafi edilebileceğini”; buna karşılık gecikme faizini aşan zararların ise mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 105. maddesinde (bugünkü TBK m. 122) öngörülen iç hukuk yoluyla talep edilebileceğini belirtmiştir³. Böylece uluslararası içtihat da munzam zarar davası, alacağın enflasyon karşısında değer kaybını gidermeye elverişli bir iç hukuk yolu olarak konumlandırılmıştır. Bu tespit, aşağıda görüleceği üzere, Anayasa Mahkemesi’nin bu yolun “etkili” olup olmadığını sorgulamasının da çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bu alandaki denetimi, “adil denge” ölçütü üzerine kuruludur. Mahkemeye göre, mülkiyet hakkına yapılan her müdahalede, toplumun genel yararının gerekleri ile bireyin temel haklarının

3 Bu tespiti AİHM’nin Naci Balkar (Baltutan) ve ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti./Türkiye, Başvuru No: 9522/03, K. 07/10/2008 kararında yer verilmiştir (<https://insanhaklari.gen.tr/Karar.aspx?m=H&b=9522%2f03&t=07.10.2008>). Söz konusu değerlendirme Anayasa Mahkemesi’nin ANO İnşaat kararında da yer bulmuştur. Bkz. ANO İnşaat, Başvuru No: 2014/2267, K. 21/12/2017 (RG Tarih: 25/1/2018 – Sayı: 30312).

korunması arasında adil bir dengenin gözetilmesi gerekir; malike aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmesi hâlinde ise bu denge bozulur. Devletlere, mülkiyet hakkına ilişkin düzenlemelerde ve özellikle iktisadî politikaların belirlenmesinde geniş bir takdir alanı (*margin of appreciation*) tanınmakla birlikte bu takdir alanı sınırsız değildir; ödenen bedelin taşınmazın değeriyle makul bir orantı içinde bulunması ve bu bedelin reel değerinin ödeme anına kadar korunması, denetimin dışında bırakılamayacak asgarî güvencelerdir. Nitekim Mahkeme, kamulaştırma bedelinin ödenmesindeki olağandışı gecikmelerin, enflasyonun da etkisiyle, malikin belirsizlik ve ek kayba maruz kalmasını ağırlaştırdığını ve bu durumun adil dengeyi malik aleyhine bozduğunu istikrarlı biçimde kabul etmektedir⁴.

2. Anayasa'nın 35. Maddesi Bağlamında Mülkiyet Hakkı

Anayasa'nın 35. Maddesi de herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğunu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceğini, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağını öngörmektedir.

Mülkiyet hakkının korunması, devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer almaktadır. Buna göre iktisadî bir değer olarak para, enflasyon etkisindeki ekonomilerde alım gücünü enflasyon oranına bağlı olarak yitireceğinden devletin, paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi edecek mekanizmalar geliştirmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi, bu ilkeyi ANO İnşaat kararında şu şekilde ifade etmiştir:

“Paranın sahibi dışındaki kişi ve kuruluşlarca kullanılması, sahibinin bu ekonomik değerden mahrum bırakılması sonucunu doğurmasının yanında enflasyon etkisinde olan ekonomilerde değerini yani alım gücünü enflasyon oranına bağlı olarak yitirmesine neden olur... alacaktan mahrum kalan sürede enflasyon nedeniyle paranın değerinde oluşan hissedilir aşınma ile mülkiyetin gerçek değeri azaldığı gibi bu bedelin tasarruf veya yatırım aracı olarak getirisinden yararlanma imkânı da ortadan kalkmaktadır.”

Aynı şekilde Mahkeme, kamu kurumundan olan para alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasının başvurucuya aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğine de bir başka güncel kararında yer vermiştir:

“...kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurularda

4 Kamulaştırmada adil denge ve orantılılık ölçütünün uygulanışı hk. bkz. Akkuş/Türkiye, § 27-31; Aka/Türkiye, § 43-51. Bu ilkeler, Anayasa Mahkemesi'nin ANO İnşaat kararında yer verilmiştir.

şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır... Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.”⁵

Önemle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkının “ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü malvarlığı hakkını” kapsadığını; bu bağlamda icrası kabil olan her türlü alacağın da mülk teşkil ettiğini istikrarlı biçimde kabul etmektedir⁶. Dolayısıyla mülkiyet hakkının bir bedel veya tazminat alacağına dönüştüğü hallerde de tazminat bedeli, henüz ödenmemiş olsa dahi, Anayasa'nın 35. maddesi anlamında “mülk” niteliğindedir. Nitekim Mahkeme, geç ödenmek suretiyle enflasyon karşısında değer kaybına uğratarak ödenen kamulaştırmasız el atma tazminatına ilişkin güncel bir kararında da mülkiyet hakkı ihlaline karar vermiştir:

“Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş, Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuru sahiplerinin taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelere ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır”⁷.

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağın enflasyon karşısındaki değer kaybını, gerek kamulaştırma bedeli gerekse kamulaştırmasız el atma tazminatı bakımından, mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin bir sorun olarak nitelemektedir. Bu tespit, incelenen sorunun anayasal çekirdeğini oluşturur ve sorunun özel hukuk düzlemindeki karşılığı olan munzam zararlar doğrudan ilişkilidir.

5 Kerime Özdelek ve diğerleri, Başvuru No: 2024/44204, K. 9/4/2026 (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>).

6 AYMK, T. 01/07/2015, E. 2015/39, K. 2015/62 (RG Tarih: 15/07/2015 – Sayı: 29417); Mahmut Duran ve diğerleri, Başvuru No: 2014/11441, K. 1/2/2017, § 60; norm denetimi bakımından bkz. Behçet Taş Başvurusu, Başvuru No: 2015/9815, K. 12/09/2019, § 27. Her iki karar için bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>.

7 Abdurrahman Beycur ve diğerleri, Başvuru No: 2023/76490, K. 31/07/2025 (RG Tarih: 29/12/2025 – Sayı: 33122).

B. Türk Borçlar Kanunu m. 122 Bağlamında Munzam Zarar

1. Kavram ve Hukukî Nitelik

Munzam zarar, para borçlarında borçlu temerrüdüne bağlı olarak alacaklının uğradığı temerrüt faizini aşan zararının tazminine yönelik olarak TBK m. 122’de düzenlenmektedir. Hüküm şu şekildedir:

“Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder.”

Öğretide bu zarar, kaynak İsviçre-Alman hukukundaki terminolojiye koşut olarak “munzam zarar (*Weiterer Schaden; dommage supplémentaire; additional damage*)”, kanundaki ifadesi ile “aşkın zarar” olarak adlandırılmaktadır⁸. Munzam zarar; alacaklının malvarlığında, iradesi dışında meydana gelen ve temerrüt faizinin üzerine çıkan zarardır⁹. Diğer bir ifadeyle, alacaklının, borçlunun temerrüdü tarihinden fiili ödeme gününe kadar geçen sürede uğradığı toplam zararın, temerrüt faizinin üzerinde kalan kısmı munzam zararı oluşturur¹⁰.

Munzam zarar öğretide, para borçlarına özgü ve temerrüdün özel bir sonucu olan, kusur karinesine dayanan bağımsız bir tazminat borcu olarak nitelendirilmektedir¹¹. Yargıtay kararlarında ise munzam zarar borcu asıl borçtan

- 8 *Weiterer Schaden* kavramı ve karşılaştırmalı hukuktaki karşılıkları için bkz. Vedat Buz, “Karşılaştırmalı Hukukta Munzam Zararın İspatı”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt 24, Sayı 3, 1998, s. 374 vd.; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 17. Bası, Ankara, 2013, s. 705; Hüseyin Altaş, “Munzam Zararda İspat Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 50, Sayı 1, 2001, s. 121 vd.; Hasan Ayrancı, *Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar (BK m. 105)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 5 vd.; Hayri Domanic, *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler*, Beta Yayınevi, İstanbul, 1993, s. 5 vd.; Emin Zeytinoğlu, “Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, 2005, s. 256.
- 9 Nami Barlas, *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992, s. 186 vd.; Mehmet Akçaal, “Güncel İçtihatlar Işığında Munzam Zarar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, 2022, s. 1073; Ayrancı, s. 115.
- 10 İlyas Sağlam, “Aşkın Zarar ve Bu Zararın İspatı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1, 2026, s. 478; Barlas, s. 187 vd.
- 11 Selâhattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Halûk Burcuoğlu, Atillâ Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 941; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 24. Baskı, Ankara, 2019, N. 3461; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2021, s. 930; Altaş, s. 121; Yıldırım Keser, “Aşkın Zararın İspatı”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2020, s. 485; Kılıçoğlu, s. 704; Barlas, s. 187; Sağlam, s. 479; Şebnem Nebioğlu Öner, “Güncel Yargı

ve temerrüt faizinden bağımsız, kendine özgü bir borç olarak nitelendirmektedir¹². Bu bağımsızlık, munzam zararın kendi tâbi olduğu bir zamanaşımına ve muacceliyet anına sahip olmasının da temelini teşkil etmektedir.

2. Hükümün Amacı ve Temerrüt Faiziyle İlişkisi

Munzam zararın amacının doğru anlaşılabilmesi, temerrüt faizi ile ilişkisinin ortaya konulmasına bağlıdır. Türk-İsviçre borçlar hukukunda temerrüt faizi, borçlunun kusuru aranmaksızın; salt temerrüt olgusu ile ortaya çıkan götürü bir tazminat olarak tanımlanmaktadır¹³. Bu anlamda temerrüt faizi, edim konusunun para olduğu borçlu temerrüdü hallerinde alacaklıya asgarî bir güvence sağlamaktadır. Munzam zarar müessesesi ise tam da bu noktada anlam kazanmaktadır: Şayet para borçlarında temerrüt faizi alacaklının uğradığı gerçek zararı karşılamıyorsa, bu kısım munzam zarar olarak ayrıca talep edilebilir. Bu anlamda munzam zarar, kanun koyucunun, alacaklının uğradığı reel zararın temerrüt faiziyle karşılanamadığı hallere yönelik alternatif bir çözümü olarak konumlandırılabilir¹⁴. Nitekim TBK’da munzam zararın, temerrüt faizine ilişkin düzenlemenin hemen ardında yer alması da bu sebeple olsa gerektir.

Bu ilişkiden hareketle, mülkiyet hakkının tazminat bedeline dönüştüğü davalarda da enflasyonist sebeplerle dava tarihi ile ödeme tarihi arasında yaşanan paranın değer kaybı, munzam zarar başlığı altında ele alınabilecek bir tazminat kalemidir. Zira temerrüt faizinin enflasyon sebebiyle bu zaman diliminde paranın uğradığı değer kaybını hangi oranda giderdiği, bu bağlamda yanıtlanması gereken bir sorudur. Enflasyonun temerrüt faizi oranını aştığı dönemlerde bu soru daha da anlam kazanmaktadır. Özellikle ülkemizdeki 2018 sonrası dönemde yasal faiz (%9, 1 Haziran 2024’ten itibaren %24; son düzenleme sonrası 31 Temmuz’dan itibaren geçerli olmak üzere 2026 yılında %31) ile yıllık enflasyon oranı arasındaki farkın büyümesi sonucu munzam zarar davalarındaki ciddi artış da bunun bir sonucudur.

Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 165, 2023, s. 114.

12 YHGK, T. 29/3/2022, E. 2021/11-938, K. 2022/401: “Munzam zarar borcunun hukuki sebebi, asıl alacağın temerrüde uğraması ile oluşan hukuka aykırılıktır. O nedenle, borçlunun munzam zararın tazmin yükümlülüğü (TBK md. 122), asıl borç ve temerrüt faizi yükümlülüğünden tamamen farklı, temerrüt ile oluşmaya başlayan asıl borcun ifasına kadar zaman içinde artarak devam eden, asıl borçtan tamamen bağımsız yeni bir borçtur.”; Yargıtay 15. HD, T. 04/03/2019, E. 2018/1494, K. 2019/932: “... borçlunun munzam zararın tazmin yükümlülüğü (BK 105), asıl borç ve temerrüt faizi yükümlülüğünden tamamen farklı, temerrüt ile oluşmaya başlayan asıl borcun ifasına kadar zaman içinde artarak devam eden, asıl borçtan tamamen bağımsız yeni bir borçtur.” (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

13 M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, N. 1629; Kılıçoğlu, s. 707.

14 Barlas, s. 189.

3. Munzam Zararın Unsurları

Öğretide ve yargı kararlarında munzam zararın varlığı için dört unsurun birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır. Bunlar, borçlunun para borcunun ifasında temerrüde düşmesi, alacaklının temerrüt faizini aşan bir zararının bulunması, borçlunun kusuru ve temerrüt ile zarar arasında uygun nedensellik illiyet bağı olarak sayılabilir¹⁵. Aşağıda, bu unsurlara kısaca yer verilecektir.

a) Para Borcunun İfasında Temerrüt

Munzam zarardan söz edebilmek için her şeyden önce borçlu temerrüdünün para borcunun ifasında ortaya çıkmış olması gerekir¹⁶. Bir başka deyişle temerrüde konu edimi, belirli bir miktar para borcu teşkil etmelidir. Ancak borcun kaynağı önemli değildir; sözleşmeden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya vekâletsiz iş görmeden doğmuş olabilir¹⁷. Dolayısıyla, mülkiyet hakkının tazminat bedeline dönüştüğü hallerde; örneğin idarenin kanundan doğan bir hakkı olarak kamulaştırmada veya haksız fiil olarak nitelendirilen kamulaştırmasız el atma davalarında tazminat konusu para borcu olduğundan, temerrüt halinde bu şart gerçekleşir.

b) Temerrüt Faizini Aşan Bir Zararın Varlığı

Munzam zarar, ancak alacaklının temerrüt faizini aşan zararının bulunması halinde ortaya çıkan bir tazminat türüdür. Bu zarar, alacaklının, temerrüt tarihinden fiilî ödeme gününe kadar geçen sürede uğradığı toplam zararın temerrüt faizini aşan kısmıdır. Dolayısıyla munzam zararın hesabında, borçlu temerrüdün başlangıcı ile birlikte alacaklının malvarlığında meydana gelen azalmadan, tahsil edilen temerrüt faizinin mahsup edilmesi gerekir:

*“... zarar miktarından davacı tarafından tahsil edilen temerrüt faiz miktarı çıkartılarak, davacının munzam zarar miktarı bulunup davacı alacaklının aşkın zararının (munzam) tahsiline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ...”*¹⁸.

15 Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, s. 943; Mustafa Reşit Karahasan, *Sorumluluk Hukuku*, Cilt 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 1996, s. 1010; Akçaal, s. 1074; Altaş, s. 122-124; Ayrancı, s. 61 vd.; Zeytinoğlu, s. 257.

16 Altaş, s. 122; Ayrancı, s. 124; Kılıçoğlu, s. 9. Kamulaştırma bedeli ve el atma tazminatının para borcu niteliği ve bunlara munzam zarar hükümlerinin uygulanabilirliği konusunda bkz. YHGK, T. 13/6/2012, E. 2011/18-730, K. 2012/373 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

17 Domaniç, s. 109; Ayrancı, s. 121; Kılıçoğlu, s. 710; Altaş, s. 122; Sağlam, s. 478; Keser, s. 485; Nebioğlu Öner, s. 107; Namık Kemal Uyanık, “Aşkın Zarar ve Hesaplanması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 92, Sayı 4, 2018, s. 116; Özcan Günergök, “Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, 2024, s. 176.

18 Yargıtay 6. HD, T. 23/09/2025, E. 2025/544, K. 2025/3055; Yargıtay 6. HD, T. 13/11/2025, E. 2024/3553, K. 2025/3873 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası). Domaniç,

Munzam zarar, esas itibarıyla iki biçimde ortaya çıkabilir: Alacaklı, alacağını elde edemediği dönemde daha yüksek maliyetle, örneğin kredi kullanmak suretiyle daha yüksek bir malî yük altına girerek veya kendi alacaklısına cezai şart¹⁹ ödemek zorunda kalarak fiilî bir zarara (damnum emergens) uğrayabilir veya parasını zamanında alamadığı için yoksun kalınan bir kazanç (lucrum cessans) söz konusu olabilir²⁰. Nitekim bu husus, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu²¹ tarafından da ele alınmıştır:

“Aşkın zarar, fiili zarar şeklinde ve yoksun kalınan kâr şeklinde ortaya çıkabilir. Paranın yoğun ve sürekli olarak değer kaybettiği dönemlerde paranın değer yitirmesi hukuki nedenine dayanan, bu dönemde paranın sağlayacağı kazanç kaybından doğan zarar istemleri ile sınırlıdır. Zarar bu niteliği itibarıyla ‘kaybedilen kazanç’, ‘mahrum kalınan kâr’ niteliğindedir.”

Temerrüt faizinin TBK m. 120 uyarınca yasal oranın üzerinde belirlenmesi, munzam zararın talep edilebilmesi engel teşkil etmez. Ancak bu durumda talep, kararlaştırılan oranı aşan bir zararın varlığını gerektirir²².

c) Kusur (Kusur Karinesi):

Kanun koyucu temerrüt faizi bakımından kusur aramazken, munzam zararın tazmini için borçlunun kusurunu şart koşmaktadır. Kusur ile kastedilen, borçlunun temerrüde düşmekte kusurlu olmasıdır²³. Zira munzam zararın tazmini, temerrüdün kusura bağlı sonuçlarından biridir²⁴.

s. 55; Altaş, s. 122; Gökhan Önderi, “Para Borçlarında Borçlu Temerrüdü Halinde Alacaklının Munzam Zararının Tazminini İsteyebilmesi Konusundaki Yargıtay Uygulaması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 87, Sayı 2, 2013, s. 275; Akçaal, s. 1075; Kılıçoğlu, s. 709; Gümüş, s. 930; Halûk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta, 18. Bası, İstanbul, 2021, s. 440; Barlas, s. 190; Zeytinoğlu, s. 257; Hakan Albaş, *Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği (BK m. 105)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 123; Sağlam, s. 484.

19 Örnekler için bkz. Barlas, s. 203 vd.; Kılıçoğlu, s. 710 vd.; Nebioğlu Öner, s. 117 vd.; Akçaal, s. 1076; Günergök, s. 177 vd.; Bilal Kartal, “Faizi Aşan Zarar”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt 23, Sayı 4, 1997, s. 511.

20 Keser, s. 485; Sağlam, s. 480; Barlas, s. 206; Ayrancı, s. 115; Oğuzman, Öz, N. 1631; Gümüş, s. 930; Akçaal, s. 1077; Uyanık, s. 123 vd.

21 Yarg. İBGK, E. 1997/2, K. 1999/1 ve 08/10/1999 tarihli ilamı için bkz. Lexpera İçtihat Bilgi Bankası.

22 Keser, s. 487; Barlas, s. 491; Nebioğlu Öner, s. 116.

23 Kılıçoğlu, s. 709; Keser, s. 486; YHGK, T. 29/03/2022, E. 2021/11-938, K. 2022/401: “Munzam zarardan kaynaklanan tazminat borcunun doğması için aranan kusur, borçlunun temerrüde düşmekteki kusurudur. Farklı bir anlatımla, burada zararın doğmasına yol açan bir kusur ilişkisi aranmaz ve tartışılmaz. Sorumluluk için borçlunun temerrüde düşmekteki kusurunun varlığı asıldır.”; Ankara BAM 31. HD, T. 30/04/2026, E. 2024/1016, K. 2026/449: “... Aşkın (munzam) zarar, para borcunun ifasında borçlunun kusuruyla temerrüde düşmesi nedeniyle alacaklı nezdinde ortaya çıkan zararın temerrüt faiziyle karşılanamaması hâlinde söz konusu olan bir zarar olup ...” (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

24 Akçaal, s. 1079; Sağlam, s. 486.

Diğeryandan TBK m. 122 hükmü ile ispat yükü bakımından, TBK m. 112'ye koşut olarak aleyhe kusur karinesi benimsenmiştir. Buna göre alacaklı borçlunun kusurunu ispatla yükümlü değildir; aksine borçlu, ancak temerrüde düşmede hiçbir kusurunun bulunmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Bu ilke, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında da yer almıştır:

“Munzam zarardan kaynaklanan tazminat borcunun doğması için aranan kusur, borçlunun temerrüde düşmekteki kusurudur. Farklı bir anlatımla, burada zararın doğmasına yol açan bir kusur ilişkisi aranmaz ve tartışılmaz. Sorumluluk için borçlunun temerrüde düşmekteki kusurunun varlığı asıldır.”²⁵

Munzam zararın tazmini bakımından borçlu, her türlü kusurundan sorumludur. Bir başka deyişle kusurun derecesi, sorumluluğun doğması bakımından önem ifade etmez; hafif ihmali ile temerrüde düşmüş olması halinde dahi borçlunun munzam zararı tazmin borcu doğar²⁶.

Temerrüt ve munzam zarar arasındaki ilişki göz önüne alındığında, kusura ilişkin olarak taraflar arasındaki ispat yükü de aşağıdaki Yargıtay kararında yer aldığı gibidir:

“... borçlu, geç ödemededen dolayı kendisinin hiçbir kusurunun bulunmadığını kanıtlamadıkça bu zararı da karşılamak zorundadır. Yasa bu hüküm ile alacaklıya temerrüt faizini aşan zararını borçludan isteme olanağı tanımıştır. Ancak bunun için uğranılan zararın varlığı ve miktarının alacaklı tarafından kanıtlanması gerekir. Zarar kanıtlandığı takdirde borçlu, ödemenin geç yapılmasında kendisinin hiçbir kusurunun bulunmadığını kanıtlaması halinde bu zararı ödeme yükümlülüğünden kurtulabilir. O halde, munzam zararının ödenmesi söz konusu olduğunda kusur, bir unsur olarak yer almaktadır. Kısacası, munzam zarar davasında davacı, zararın varlığını ve miktarını; davalı ise, borcun geç ödenmesinde kusurunun olmadığını” kanıtlayacaktır. ...”²⁷

d) Uygun Nedensellik Bağı:

Son olarak, temerrüt faizini aşan zarar ile borçlu temerrüdü arasında uygun

25 YHGK, T. 29/3/2022, E. 2021/11-938, K. 2022/401; YHGK, T. 31/10/2007, E. 2007/11-668, K. 2007/798; Yargıtay 17. HD, T. 12/01/2015, E. 2014/16590, K. 2015/85 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

26 Ayrancı, s. 125; Barlas, s. 193; Keser, s. 487; Altaş, s. 123; Zeytinoğlu, s. 257; Nebioğlu Öner, s. 119; Yargıtay 6. HD, T. 16/04/2026, E. 2025/1988, K. 2026/1547: “... Borçlu hafif ihmali sonucunda temerrüde düşmüş olsa bile temerrüt sebebiyle ... ve faizle karşılanamayan munzam zararı tazmin etmek zorunda kalır.” (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

27 YHGK, T. 13/6/2012, E. 2011/18-730, K. 2012/373; YHGK, T. 29/3/2022, E. 2021/11-938, K. 2022/401 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

nedensellik bağı bulunmalıdır. Buna göre alacaklı, uğradığını iddia ettiği munzam zarar ile temerrüt arasındaki sebep sonuç ilişkisini ortaya koymak durumundadır²⁸. Bu ilişki, yargı kararlarında tartışmalı olmakla birlikte, hayatın olağan koşulları göz önüne alınarak kurulması gereken bir bağ olmalıdır²⁹.

III. Munzam Zararın İspatı Sorunu: Yargı Kararları Işığında Somut ve Soyut Zarar Yöntemleri ve Sonuçları

Munzam zarar konusunda en tartışmalı husus, hiç kuşkusuz zararın ispatıdır. Gerçekten de uygulamadaki tartışmaların odağında, davacının “zararın varlığını ve miktarını” hangi ölçüde ve hangi delillerle ispatlaması gerektiği yer almaktadır.

Munzam zarar talebinin kabul görmesi, zararın ispatı için benimsenecek ölçüt ile doğrudan ilişkilidir. Öğreti ve yargı kararlarında bu hususta iki temel görüş mevcuttur³⁰. Bunlardan ilki, somut ispat yöntemidir. Bu görüşe göre alacaklı, temerrüt faizini aşan zararını inandırıcı, kesin ve net biçimde, somut delillerle ispatlamalıdır. Ülkede yüksek enflasyonun bulunması ya da mevduat/kredi faizlerinin temerrüt faizinden yüksek olması gibi genel ve soyut olgular ise tek başına yeterli değildir; alacaklının, geç ödeme nedeniyle şahsen ve somut olarak uğradığı zararı ortaya koyması gerekir. Öğretinin genel görüşü ve Yargıtay’ın klasik yaklaşımı bu doğrultudadır³¹. İkinci yaklaşım ise soyut ispat yöntemidir. Bu görüşe göre, özellikle yüksek ve süreklilik arz eden enflasyon dönemlerinde, paranın satın alma gücündeki düşüşün alacaklının malvarlığında eksilmeye yol açtığı fiilî bir karine olarak kabul edilmeli; alacaklıdan ayrıca somut zarar ispatı beklenmemelidir. Bu yaklaşımın dayanağı, enflasyonun herkesi

28 Altaş, s. 124; Buz, s. 369; Eren, N. 3467; Barlas, s. 192; Ayrancı, s. 138; Akçaal, s. 1078; Kartal, s. 507 vd.

29 Yarg. 6. HD, T. 24/11/2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097: “Temerrüt tarihi olan 2008 yılından 2021 yılına kadar ülkemizdeki enflasyon oranları, yabancı paranın değer artışı, altın fiyatlarının artışı, vadeli mevduat faiz oranları, devlet tahviline verilen faiz oranı, asgari ücret artışı gibi ekonomik göstergeler yine o dönem içerisindeki yasal faiz oranları dikkate alındığında, davacı alacaklının parasının değerini sabit tutmak ve kazanç sağlamak için bir çabada bulunmasının hayatın akışına da uygun olduğu, en azından paranın değer kaybını önlemek için döviz, altın, vadeli mevduat hesabı, devlet tahvili gibi yatırımlara yönelmesinin doğal olduğu kanaatine varılmakla, davacı alacaklının temerrüt faiz oranı üzerinde aşkın zararı (munzam) oluştuğunun kabulü gerekir.” Aynı yönde bkz. Yarg. 6. HD, T. 13/01/2025, E. 2024/3534, K. 2025/15 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası); Sağlam, s. 488.

30 Her iki görüş hakkında bilgi için bkz. Sağlam, s. 496 vd.; Keser, s. 488.

31 Altaş, s. 126; Eren, N. 3462; Kılıçoğlu, s. 7711 vd.; Akçaal, s. 1088 vd.; Zeytinoğlu, s. 262; YHKG, T. 09/12/2021, E. 2017/18-2800, K. 2021/1629; YHKG, T. 29/3/2022, E. 2021/938, K. 2022/401; Yargıtay 5. HD, T. 22/09/2025, E. 2025/2215, K. 2025/11734; Yargıtay 9. HD, T. 26/05/2025, E. 2025/2698, K. 2025/4823; Yargıtay 11. HD, T. 16/03/2023, E. 2021/6204, K. 2023/1610 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

ve dolayısıyla her alacaklıyı etkileyen, herkesçe bilinen bir olgu olması; kişinin parasını zamanında alsaydı onu değer kaybindan koruyacak biçimde değerlendireceğinin ise hayatın olağan akışına uygun bulunmasıdır³².

Munzam zararın ispatında soyut yöntemin benimsendiği hallerde ise zararın hesaplanması için sepet yöntemi önerilmektedir. Buna göre yüksek enflasyon ve ekonomik dalgalanma dönemlerinde munzam zarar, TEFE/TÜFE/ÜFE endeksleri, mevduat faiz oranları, döviz kurları ve devlet tahvili/altın gibi yatırım araçlarının getirileri birlikte değerlendirilmeli, alacaklının temerrüt faizini aşan bir zarara uğrayıp uğramadığı bu veriler ışığında tespit edilerek belirlenmelidir³³.

A. Somut Zarar İlkesini Benimseyen Yargı Kararları

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile birçok özel dairenin, munzam zararın ispatında somut yöntemi benimsediği görülmektedir. Bu görüşün dayanağını, Anayasa Mahkemesi'nin Caner Şafak Başvurusu'nda vermiş olduğu 2025 yılındaki Pilot Kararına da konu olan Hukuk Genel Kurulu kararı oluşturmaktadır. Anılan kararda, yukarıda da ifade edildiği üzere salt enflasyon ve yüksek faiz olgularına dayanılarak ileri sürülen taleplerin soyut nitelikte olduğu; alacaklının, temerrüt faizi dışında şahsen ve somut olarak uğradığı zararı ispatlaması gerektiği şu gerekçelerle açıklanmaktadır:

“...ekonomik koşullardaki olumsuzluklar nedeniyle paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma alacaklı yönünden aşkın (munzam) zarar olarak nitelendirilemeyeceği gibi salt bu olguya dayanılması neticesinde zararın ispatına dair koşulun gerçekleştiği de söylenemez... ülkemizdeki belirli dönemlerde var olan ekonomik koşullardaki olumsuzluklar nedeniyle paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, tek başına davacının temerrüt faizi dışında bir zararının varlığının ispatı değildir... Burada kanıtlanacak olgular; ekonomik şartlar sonucu ortaya çıkan olumsuzluklar gibi genel ve soyut hususlardan ziyade geç ödeme nedeniyle davacının kendisinin, şahsen ve somut olarak uğradığı zarardır.”

32 Tekinay, Akman, Burcuoğlu, Altop, s. 944; Barlas, s. 212 vd.; Buz, s. 405 vd.; Sağlam, s. 500 vd.; Günergök, s. 197 vd.; YHGK, T. 14/11/2012, E. 2012/18-759, K. 2012/801; Yargıtay 6. HD, T. 13/01/2025, E. 2024/3534, K. 2025/15; Yargıtay 5. HD, T. 15/03/2021, E. 2020/967, K. 2021/859 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası). Aynı yönde Yargıtay 11. HD, T. 29/04/2019, E. 2018/1512, K. 2019/3201 (Lexpera Yazılım).

33 Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 15. HD, T. 15/03/2021, E. 2020/967, K. 2021/859; Yargıtay 15. HD, T. 25/04/2018, E. 2017/2736, K. 2018/1742; Yargıtay 15. HD, T. 04/03/2019, E. 2018/1494, K. 2019/932; Yargıtay 15. HD, T. 28/11/2018, E. 2018/3499, K. 2018/4739; Yargıtay 15. HD, T. 06/12/2018, E. 2018/3765, K. 2018/4907 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası). Sepet yönteminin değerlendirmesi için ayrıca bkz. Akcaal, s. 1090 vd.

Bu karar aynı zamanda, genel ekonomik olumsuzlukların munzam zararın varlığı için karine teşkil etmeyeceğini, dolayısıyla alacaklıyı ispat yükünden kurtarmayacağını açıkça belirtmektedir. Karara göre söz konusu olumsuzluklar, *“bir karine olarak kabul edilip davacıyı, kendi somut durumuna özgü vakıalarla oluştuğu iddia olunan zarar ispat yükümlülüğünden kurtarmayacağı gibi davacıya bu yönde herhangi bir ispat kolaylığı da sağlamaz”*³⁴.

Hukuk Genel Kurulu kararında yer verilen ölçüt, çok sayıda daire tarafından tekrarlanmaktadır. Nitekim Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, işçilik alacaklarına ilişkin güncel bir kararında, ilk derece mahkemesinin ret gerekçesini onaylayarak aynı çizgiyi sürdürmüştür:

*“...munzam zararın talep edilebilmesi için zararın gerçekleşmiş, ölçülebilir ve somut (gerçek) bir zarar olması gerektiği, davacının ispatlamak zorunda olduğu hususun, enflasyon ve yüksek faizler değil, kendisinin şahsen ve somut olarak geç ödemedi dolaylı gördüğü zarar olgusu olduğu... davacı tarafça ileri sürülen somut bir zarar olmaması karşısında enflasyon verilerine dayanılarak munzam zararın talep edilmesinde hukuki bir yarar bulunmadığı...”*³⁵.

Aynı yaklaşımın, Yargıtay’ın 3., 5. ve 11. Hukuk Daireleri’nce de benimsendiği görülmektedir³⁶. Hatta önemle belirtmek gerekir ki, aşağıda ele alınacak olan Anayasa Mahkemesi’nin 2025 yılında vermiş olduğu Caner Şafak pilot kararı sonrasında da Yargıtay 5. Hukuk Dairesi bu görüşünü korumaya devam etmektedir. Daire, kanun yararına bozma yoluyla verdiği kararında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

*“...ekonomik koşullardaki olumsuzluklar nedeniyle paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, alacaklı yönünden aşkın (munzam) zarar olarak nitelendirilemeyeceği gibi salt bu olguya dayanılması neticesinde zararın ispatına dair koşulun gerçekleştiği söylenemez... ülkemizdeki belirli dönemlerde var olan ekonomik koşullardaki olumsuzluklar nedeniyle paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, tek başına davacının temerrüt faizi dışında bir zararının varlığının ispatı değildir”*³⁷.

34 YHGK, T. 29/3/2022, E. 2021/11-938, K. 2022/401. Karara konu olayda davacı, 1999 yılında bankaya yatırdığı ve usulsüz biçimde off-shore hesaba aktarılan alacağını ancak on altı yıl sonra ve yalnızca anaparaya işletilen temerrüt faizi ile elde edebilmesi üzerine bu davayı ikame etmiştir (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

35 Yargıtay 9. HD, T. 26/5/2025, E. 2025/2698, K. 2025/4823 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

36 Somut ispat çizgisini sürdüren diğer güncel kararlar için bkz. Yargıtay 5. HD, T. 22/09/2025, E. 2025/2215, K. 2025/11734; Yargıtay 11. HD, T. 15/02/2023, E. 2021/5036, K. 2023/847 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

37 Yargıtay 5. HD, T. 22/01/2026, E. 2025/17014, K. 2026/1019 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

Kanaatimizce kararın asıl önemi, Anayasa Mahkemesi'nin Caner Şafak pilot kararına rağmen munzam zararın ispatı sorununun içtihat yoluyla çözülemediğinin bir göstergesi olmasında yatmaktadır.

B. Soyut Yöntem ile Değer Kaybı Karinesini Benimseyen Yargı Kararları

Munzam zararın ispatında katı kurallara bağlı kalınması, yukarıda da yer verildiği üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi'nin çok sayıdaki mülkiyet hakkı ihlali kararına yol açmıştır. Özellikle yüksek enflasyonist dönemde borçlunun, düşük temerrüt faizini göz önüne alarak ödeme gücü olsa dahi ödememeyi tercih etmesi ve haksız kazanç elde etmesi, uygulamada bilinen bir vaki'dir. Bu durum ise mahkemelerdeki iş yükünün hızla artmasına sebep olmaktadır. Yargıtay'ın muhtelif kararlarına göre ise yüksek enflasyonist dönemlerde munzam zararın ispatında soyut yöntemin dikkate alınması, bu sakıncaları giderecek niteliktedir³⁸.

Enflasyonist dönemlerde munzam zararın ispatı için somut delile ihtiyaç bulunmadığı, paranın değer kaybının tek başına yeterli olduğu görüşü soyut yöntem olarak adlandırılmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu buna ilişkin bir kararında, kamulaştırma bedelinin geç ödenmesinden kaynaklanan munzam zararın somut delillerle kanıtlanması gerekmeyeceğine hükmetmiştir. Karara göre,

*"... davacıların kamulaştırılan taşınmazlarının bedelini aradan geçen uzun süreye rağmen henüz tahsil etmemiş bulunmaları halinde, bu bedelin dava tarihindeki satın alma gücü dikkate alındığında, zararlarını kanıtlamış olduklarının kabulü gerekir"*³⁹.

Soyut yöntemin anayasal dayanağı, mülkiyet hakkı bağlamında ele alınan Anayasa Mahkemesi'nin ANO İnşaat kararı ile ortaya koyulmuştur: İlk derece mahkemelerinin munzam zararın somut delillerle ispatını arayan katı yorumu nedeniyle başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğine ve bu surette mülkiyet hakkının ihlal edildiğine hükmeden Anayasa Mahkemesi kararının ardından Yargıtay'ın genel eğilimi, Anayasa Mahkemesi'nin ANO İnşaat kararına koşut olarak enflasyonist dönemlerde munzam zararın varlığının karine olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde; soyut ispat yöntemi doğrultusunda değişmiştir:

38 Yargıtay 6. HD, T. 13/1/2025, E. 2024/3534, K. 2025/15; YHGK, T. 14/11/2012, E. 2012/18-759, K. 2012/801; Yargıtay 5. HD, T. 15/03/2021, E. 2020/967, K. 2021/859 (kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

39 YHGK, T. 13/6/2012, E. 2011/18-730, K. 2012/373 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

“... Dairemizce uzun yıllar munzam zararın varlığını davacı alacaklının somut delillerle kanıtlamak zorunda olduğu kabul edilip uygulanmış olmakla birlikte, Anayasa Mahkemesi’nin bireysel başvuru sonucunda vermiş olduğu, 21.12.2017 gün ve 2014/2267 Sayılı başvuru numaralı kararına konu uyumsuzlukta, başvurunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvurucuya şahsi ve olağan dışı bir külfet yüklendiği, bu tespite rağmen derece mahkemelerinin başvurunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru aleyhine değerlendirilip mülkiyet hakkının ihlâl edildiğine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiş olması karşısında, hak ihlâlüne neden olmamak düşüncesiyle munzam zararın somut delillerle kanıtlanması gerektiği uygulamasından vazgeçilmiş, gelişen ekonomik koşullar, mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasındaki adil dengenin korunması Anayasa Mahkemesi’nin ihlâl kararlarının bağlayıcılığı göz önünde tutularak enflasyon ve buna bağlı olarak döviz kurları, mevduat faizleri, devlet tahvilleri ve diğer yatırım araçlarının faiz oranları ile birlikte getirilerinin temerrüt faizden fazla olması halinde munzam zararın varlığının karine olarak kabul edilmesi gerektiği benimsenmiştir...”⁴⁰.

Aynı daire güncel bir kararında, yüksek enflasyon dönemine özgü bir değer koruma karinesine şu gerekçeyle yer vermiştir:

“...Ülkemizde seyreden hiper enflasyon nedeniyle bireyin parasının değerini sabit tutmak ve kazanç sağlamak için ... en azından vadeli mevduat, altın, devlet tahvili, döviz gibi yatırımlarda değerlendirmesi olayların normal akışına, hayat tecrübesine uygun bir karine olarak kabul edilmesi zorunludur”⁴¹.

Görüldüğü üzere munzam zararın ispatına yönelik öğretide ve yargı kararlarında süregelen tartışmalar, önemli ölçüde ülkemizde belirli dönemlerde yükselen enflasyon ve buna bağlı olarak paranın değer kaybına uğraması, ancak temerrüt faizinin ise bu değer kaybını karşılamakta yetersiz kalması üzerine önem kazanmaktadır. Sepet yöntemi ile paranın bu değer kaybına neden olan birtakım olguların bir araya getirilerek munzam zararın ortaya koyulmasını amaçlayan bir hesaplama yöntemi önerilmektedir.

40 Yargıtay (kapatılan) 15. HD, T. 6/12/2018, E. 2018/3765, K. 2018/4907 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

41 Yargıtay (kapatılan) 15. HD, T. 14/11/2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

C. Sepet Yöntemi ve Munzam Zararın Hesaplanması

Enflasyonist dönemlerde munzam zararın varlığını karine olarak kabul eden soyut yöntem, zararın hesaplanmasına ilişkin ölçülebilir bir yöntem geliştirmiştir. Sepet yöntemi olarak anılan bu yönteme göre enflasyon oranı, döviz kurları, mevduat faizleri, devlet tahvilleri ve diğer yatırım araçlarının dönemsel getirilerinden oluşturulan bir “sepet” hesabı üzerinden belirlenen bedel, tahsil edilen temerrüt faizinden mahsup edilerek bulunur. Yöntem, Yargıtay kararında yer alan aktarımla şu şekilde formülize edilmiştir:

“...mahkemece konusunda uzman bilirkişi veya bilirkişi kurulundan yukarıda belirtilen ekonomik unsurlar dikkate alınarak oluşturulan sepet hesabına göre davacı alacaklının temerrüt faizini aşan bir zarara uğrayıp uğramadığı tespit edilerek, varsa bu zarar miktarından da davacı tarafından tahsil edilen temerrüt faiz miktarı çıkartılarak, davacının munzam zarar miktarı bulunup davacı alacaklının aşkın zararının (munzam) tahsiline karar verilmesi gerek[ir]...”⁴².

Sepet yöntemi, soyut yöntemin “otomatik tazminat” riskini bertaraf ederken, somut yöntemin ispata ilişkin fiilî imkânsızlığa varan katılığını da yumuşatıp zararın miktarını ekonomik gerçekliği yansıtan ölçülebilir bir zemine oturtmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle sepet yöntemi, hesaplanan zarardan tahsil edilen temerrüt faizinin mahsup edilmesi yönüyle de munzam zararın “temerrüt faizini aşan bakiye zarar” niteliğiyle tutarlıdır.

D. Alternatif Tazminat Arayışları: Kamu Alacaklarına Uygulanan En Yüksek Faiz

Munzam zararın ispatı konusunda Yargıtay’da içtihat birliğinin sağlanamaması, aynı hukukî sorunun hangi dairenin önüne geldiğine göre farklı sonuçlara bağlanması riskini doğurmakta; bu yönüyle hukukî belirlilik ve öngörülebilirlik bakımından ciddi bir sorun oluşturmaktadır.

Diğer yandan yargının, ispat tartışmasının dışında birtakım alternatif çözümlere de başvurulduğu gözlemlenmektedir. Nitekim Yargıtay 5. Hukuk Dairesi buna yönelik güncel bir kararında, arsa niteliğindeki taşınmaza kamulaştırmaz el atma nedeniyle hükmedilen bedele, dava tarihinden itibaren “kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek oranda faiz” işletilmesi gerektiği yönündeki Bölge Adliye Mahkemesi kararını onamış ve bedelin “dava tarihinden itibaren kamu alacaklarına işleyecek en yüksek faizi ile tahsiline” karar verilmesini isabetli bulmuştur⁴³:

42 Yargıtay 6. HD, T. 13/1/2025, E. 2024/3534, K. 2025/15 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

43 Yargıtay 5. HD, T. 25/2/2026, E. 2025/10697, K. 2026/3312 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

“Arsa niteliğindeki dava konusu taşınmaza 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca emsal karşılaştırması yapılarak değer biçilmesi ve tespit edilen bedelin sorumlu davalı idareden davanın açıldığı tarih gözetilecek talep gibi dava tarihinden itibaren kamu alacaklarına işleyecek en yüksek faizi ile tahsiline, dava konusu taşınmazın davacı adına olan tapu kaydının iptali ile davalı idare adına tesciline karar verilmesi yerindedir.”

Bursa BAM 16. Hukuk Dairesi de tapu sicilinin düzgün tutulmaması nedeniyle TMK m. 1007 uyarınca hükmedilen tazminatın geç ödenmesinden kaynaklanan munzam zarar talebini incelediği kararında benzer bir çözümü benimsemiştir:

“Dairemiz, mahkemece hükmedilen bedelin ‘sepet hesabı’ da denilen bir çok ekonomik verinin ortalamasına göre güncellenmesiyle hesaplanan zarar miktarının belirlenmesi yolunu seçmemiştir. Zira hükmedilen bedelin ödeme tarihine güncellenmesiyle bulunan bedelin doğrudan davacı zararı olarak kabul edilmesi Borçlar Genel Hukuku bağlamında zarar kavramına aykırı olacağı gibi TBK m.122’de düzenlenen aşkın zararın amacına da aykırı olacağı açıktır. Belirttiğimiz üzere Yargıtay’ın son dönemdeki içtihatları dava konusu uyumsuzluğa uyarlanarak kamu alacaklarına uygulanan faiz oranları üzerinden yapılan hesaplamayla sonuca gidilmelidir. Başka deyişle davacının munzam zararı, hükmedilen tazminata kamu alacaklarına uygulanan faiz oranlarından daha az olamayacağı düşüncesinden hareketle ödenilen yasal faiz miktarının kamu alacaklarına uygulanacak faiz miktarından mahsubu ile ...”

Karar, Anayasa Mahkemesi’nin kamu kurumundan olan alacağın enflasyon karşısında değer kaybını mülkiyet hakkı ihlali sayan *Kerime Özdilek ve diğerleri* kararına atıfla munzam zararın, kamu alacaklarına uygulanan (daha yüksek) faiz ölçüsünde giderilmesi gerektiği yönünde bir içtihat ortaya koymaktadır⁴⁴. Görüldüğü üzere yargı; munzam zararın sepet yöntemiyle hesaplanması, dava tarihinden itibaren en yüksek faizin uygulanması ve kamu alacaklarına uygulanan faiz ölçüsünde giderim gibi çözümleri, birbirine alternatif seçenekler hâlinde geliştirmeye çalışmaktadır. Munzam zararın ispatı tartışmasına hiç girmeksizin, esas alınan faiz oranı üzerinden alacaklının enflasyon karşısındaki değer kaybını telafi etmeyi amaçlaması bakımından içtihat önemlidir. Bu içtihatlara yönelik değerlendirmelere ise aşağıda yer verilecektir.

44 Bursa BAM 16. HD, T. 16/4/2026, E. 2026/997, K. 2026/1658 (Kazancı Bilişim – İtihat Bilgi Bankası).

E. Anayasa Mahkemesi'nin Caner Şafak Pilot Kararı

Munzam zararın ispatına yönelik somut ve soyut yöntem tartışmasının yargısal içtihat yoluyla istikrara kavuşamaması, sorunu Anayasa Mahkemesi'nin önüne taşımıştır. Mahkeme *Caner Şafak* kararıyla meseleyi farklı bir zemine oturtmuş; olayı munzam zararın ispatı çerçevesinin dışına çıkararak, “*mevzuatın etkili bir çözüm sunup sunmadığı*” bakış açısı ile ele almıştır. Kararda öncelikle munzam zararın ispatı bakımından iki farklı görüşün sürdürüldüğünü ve son olarak Hukuk Genel Kurulunun 29.03.2022 tarihli kararı ile munzam zararın aslında enflasyon olgusundan bağımsız ayrı ve somut bir zararın karşılanmasına ilişkin hukuk yolu olduğuna hükmedildiği, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi dışındaki hukuk dairelerinin de bu yönde karar verdikleri tespit edilmiş; ardından şu değerlendirmeye yer verilmiştir:

“...818 sayılı mülga Kanun'un 105. ve 6098 sayılı Kanun'un 122. maddeleri kapsamında munzam zarar davasının alacakların enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazmin edilmesini güvence altına almadığı ve bu yöndeki içtihadın etkili bir hukuk yolunun bulunduğu yönünde gelişme göstermediği görülmüştür. Bu nedenle alacağın enflasyon nedeniyle uğradığı değer kaybının tazmin edilmesi açısından 818 sayılı mülga Kanun'un 105. ve 6098 sayılı Kanun'un 122. maddeleri kapsamında munzam zarar davasının da teorik düzeyde başarı şansı sunma kapasitesinin bulunmadığı değerlendirilmiştir.”

Bu tespitten hareketle Anayasa Mahkemesi, hukuk sisteminde başvurucunun alacağının enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazminini sağlayacak etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı sonucuna varmış ve bunun Anayasa m. 35'te güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa m. 40'ta düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiştir. Mahkeme sorunun münferit bir uyuşmazlıktan değil, yapısal bir eksiklikten kaynaklandığını şu ifadelerle ortaya koymuştur:

“...özel hukuk kişileri arasındaki alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğramasından kaynaklanan ihlalleri de sonlandırmayacaktır. Dolayısıyla ... özel hukuk kişileri arasındaki alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğraması dolayısıyla meydana gelen zararların tazmin edilmesini sağlayacak başvuru yollarının bulunmamasından kaynaklı ihlaller nedeniyle ortaya çıkan ve yapısal sorun teşkil eden bu durumun telafi edilebilmesi için açık bir kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir.”

Anayasa Mahkemesi, ihlalin yapısal bir sorundan kaynaklandığını tespit ederek pilot karar usulünü uygulamış; yapısal sorunun çözümü için keyfiyetin kanun koyucuya bildirilmesine ve benzer nitelikteki başvuruların incelenmesinin kararın

Resmî Gazete’de yayımlanmasından itibaren altı ay süreyle ertelenmesine karar vermiştir. Kanaatimizce kararın taşıdığı asıl önem, munzam zarar meselesini bireysel bir ispat sorunu olmaktan çıkarak gerekirse yasal bir düzenlemeyle alacağın gerçek değerini koruyacak etkili bir hukuk yolu oluşturulmasını önermesinde ve daha kalıcı bir çözüm arayışına yönelmesinde yatmaktadır.

Anayasa Mahkemesi’nin Caner Şafak kararına rağmen yargısal içtihat birliğinin sağlanamadığını ifade etmek gerekir. Nitekim Yargıtay 5. Hukuk Dairesi yukarıda anılan 2026 tarihli kanun yararına bozma kararıyla, enflasyon kaynaklı değer kaybını tek başına munzam zarar saymayan çizgisini sürdürmüştür⁴⁵. Bu durum aynı zamanda, yüksek enflasyon dönemlerinde alacağın gerçek değerinin korunmasının yalnızca bireysel başvuru yoluyla değil; yasama organı veya içtihat birliği sağlayacak yüksek yargı kararlarıyla açık ve öngörülebilir bir çerçeveye kavuşturulmasının zorunlu olduğunun da açık bir göstergesidir.

Diğer yandan belirtmek gerekir ki Caner Şafak pilot kararı oybirliğiyle alınmamıştır. Karşı oy kullanan üç üye (Menteş, İnce, Çınar) muhalefet serhinde özetle, başvurucunun mülkiyet hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmakla birlikte; ihlalin yapısal bir sorundan değil, mahkemelerin TBK m. 122’yi Anayasa’ya uygun yorumlamamasından kaynaklandığını savunmuştur. Bu görüşe göre, TBK m. 122 alacaklının aşkın zararını tazmine imkân veren bir düzenleme olup; sorun hükmün kendisinde değil, derece mahkemelerinin katı yorumundadır. Dolayısıyla munzam zararın tazmini pilot karar usulü ve yasama organına bildirim yerine, 6216 sayılı Kanun m. 50 uyarınca yeniden yargılama yoluyla sağlanmalıdır. Bu görüş ayrılığı, esasen sorunun bir yorum sorunu mu yoksa yapısal bir eksiklik mi olduğu tartışmasını yansıtmaktadır. Kanaatimizce, yargısal içtihadın uzun yıllar boyunca istikrara kavuşamaması ve pilot karara rağmen bölünmenin sürmesi sorunun salt bir yorum meselesi olmadığını; yapısal bir çözümü gerektirdiğini göstermektedir.

F. Anayasa Mahkemesi’nin 3095 Sayılı Faiz Kanunu m. 1’i İptali

Caner Şafak pilot kararıyla ortaya konulan yapısal soruna maddî hukuk yönünden en güçlü karşılık, Anayasa Mahkemesi’nin 3095 sayılı Faiz Kanunu’nun 1. maddesini iptal eden kararıdır⁴⁶. Anayasa Mahkemesi bu kararları ile iki temel ilkeyi ortaya koymaktadır: Caner Şafak pilot kararı mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak yargısal içtihadın yetersizliğini; iptal

45 Yargıtay 5. HD, T. 22/01/2026, E. 2025/17014, K. 2026/1019 (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

46 AYMK, T. 22/7/2025, E. 2024/24, K. 2025/164.

kararı ise doğrudan faiz oranını belirleyen normun yetersizliğini tespit etmektedir. Nitekim Mahkeme, kanunî faiz oranını düzenleyen m. 1 hükmünü, “sözleşmeden kaynaklanmayan borç ilişkileri” yönünden *-ki kamulaştırma, el atma ve haksız fiil kaynaklı borçlar da bu kapsamdadır-* iptal ederken, gerekçesini şu şekilde ortaya koymuştur:

“...kuralla borcun geç ödenmesi nedeniyle belli bir oranda faiz ödenmesi öngörülmeyle birlikte paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi etmek amacıyla enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğramadan ödenmesini sağlayacak mekanizmaların öngörülmediği, hukuk sisteminde alacağın enflasyon karşısında değer kaybının önlenmesi için etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır”.

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi kararı ile, 3095 sayılı Faiz Kanunu m. 1 ile öngörülen sabit yasal faiz sisteminin⁴⁷, enflasyonist dönemlerde paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi etmekten uzak olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme ayrıca, “belirli bir süre yoksun kalan paranın geri ödenmesi sırasında uygun ve adil bir giderimden söz edilebilmesi için para alacağı[nın] değer kaybına uğratılmadan ödenmesi” gerektiğini vurgulamıştır. Bu gerekçelerle hüküm Anayasa m. 35 ve 40 hükümlerine aykırı bulunarak iptal edilmiş; iptalden doğacak hukukî boşluğun kamu yararını ihlal edeceği gözetilerek, iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir⁴⁸.

Şu hâlde Anayasa Mahkemesi’nin Caner Şafak pilot kararı ile birlikte ele alındığında 3095 sayılı Faiz Kanunu m. 1’i iptali, para borçlarında temerrüt faizi ile karşılanamayan değer kaybının giderilmesi amacıyla TBK m. 122 uyarınca munzam zarar taleplerinde sabit faiz sistemi yerine daha etkili bir çözüm olarak değişken faiz sistemine geçiş için son derece önemlidir.

47 İlgili hüküm şu şekildedir: “Kanuni faiz — Madde 1 — (Değişik: 21/4/2005 – 5335/14 md.) Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır. Cumhurbaşkanı, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.”

“Kanuni faiz

Madde 1 – (Değişik : 21/4/2005 - 5335/14 md.)

Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır.

Cumhurbaşkanı, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.”

48 İptal hükmünün ertelenmesi, yasa koyucuya bu süre içinde faiz sistemini yeniden düzenleme imkânı tanımak amacını taşımaktadır. Karara ekli muhalefet şerhinde ise (İnce, Çınar), TBK m. 122’nin alacaklının aşkın zararını tazmine imkân veren bir düzenleme olduğu, dolayısıyla etkin bir mekanizmanın zaten mevcut bulunduğu ileri sürülmüştür.

IV. Anayasa Mahkemesi'nin İptali Sonrası 3095 Sayılı Faiz Kanunu'nda Yapılan Düzenleme

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı sonrası kanun koyucu, 31 Temmuz 2026 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 7589 sayılı Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 10 ile 3095 sayılı Faiz Kanunu m. 1'de şu düzenlemeyi yapmıştır:

“11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni üzerinden yapılır. Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında 30 Haziran günü belirlenen oranın yüzde sekseni geçerli olur.”

Görüldüğü üzere hüküm ile sabit oranlı faiz sistemi terk edilmiş ve bir önceki yılın 31 Aralık günü'nün kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni esas alınmak suretiyle belirlenen; yıl ortasında güncellenebilen değişken (dinamik) bir faiz sistemine geçilmiştir. Bu düzenleme uyarınca örneğin 2026 yılı itibarıyla yasal faiz oranı, yüzde otuz bir düzeyine yükselmiştir⁴⁹.

Kuşkusuz kanun koyucunun bu düzenleme ile amacı bir yandan teknik olarak Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararında işaret ettiği üzere geç ödeme nedeniyle paranın değerinde oluşan değer kaybının ve bu sebeple alacaklının uğradığı zararın mevcut sabit oranla adil biçimde giderilemediğine dair iptal kararının gereğini yapmak, oranı ise enflasyon koşullarına kendiliğinden uyum sağlayacak şekilde reeskont oranına endekslemek ve öngörülebilirliği artırmaktır. Bu husus, kanun hükmünün gerekçesinde şu şekilde yer almıştır:

“Anayasa Mahkemesinin borcun geç ödenmesi neticesinde paranın değerinde oluşan aşınmanın adil olarak giderilmediği gerekçesine dayanan iptal kararını karşılayabilmek üzere, yasal faiz oranı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kısa vadeli kredi işlemlerindeki reeskont oranının yüzde sekseni ile ilişkilendirilmiştir.”

Munzam zarar, para borçlarında temerrüt faizi ile karşılanamayan bir tazminat biçimi olduğuna göre, sabit faiz sisteminden vazgeçilerek değişken faiz sistemine

49 Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 31 Aralık 2025 tarihi itibarıyla kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı yüzde 38,75 olarak belirlendiğinden, bu oranın yüzde seksenine karşılık gelen yüzde otuz bir, kanun maddesinin yürürlüğe girdiği 31 Temmuz 2026 tarihinden itibaren yıl sonuna kadar geçerli yasal faiz oranı olarak uygulanacaktır.

geçilmesi, sistematik bir çözüm arayışının ürünü olarak son derece önemli bir adımdır. Nitekim öğretide de meselenin özünü teşkil eden temerrüt faizi oranına ilişkin yasal bir değişikliğin yapılması ve değişken faiz oranının tercih edilmesi; böylece munzam zararın ispatı için Anayasa Mahkemesi'nin kapısının aşındırılmasının önüne geçilmesi, isabetle önerilmiştir⁵⁰. Bu düzenleme, paranın değerindeki düşüşün temerrüt faizinden karşılandığı oranda, munzam zararın ispat tartışmalarını da önemli ölçüde ortadan kaldıracaktır.

Ancak faiz hususundaki bu düzenleme her ne kadar yerinde olsa da, munzam zarar müessesini ve temerrüt faizini aşan munzam zarar taleplerini tamamen bertaraf edecek nitelikte olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim düzenlemede yer alan “reeskont oranının yüzde sekseni” biçimindeki formülizasyon, para borçlarında uğranılan zararın mutlak surette temerrüt faizi ile karşılanabileceği anlamına gelmez. Reeskont oranının belirli bir yüzdesiyle sınırlı ve yılda en çok iki kez güncellenen bir faiz, hızlı ve sıçramalı enflasyon dönemlerinde alacaklının reel kaybının gerisinde kalabilir. Nitekim geçtiğimiz yıllara bakıldığında, reeskont faizi oranının enflasyon oranının çok altında belirlendiği yıllar olduğu görülmektedir. Bu itibarla, temerrüt faizi ile karşılanamayan bakiye zarar bakımından TBK m. 122 kapsamındaki munzam zararın varlığını sürdüreceği kuşkusuzdur. Dolayısıyla yeni/değişken faiz sistemi, munzam zarar davalarının sıklığını ve pratik önemini büyük ölçüde azaltmakla birlikte; soruna kesin ve kalıcı bir çözüm sunmaktan uzaktır.

Değerlendirmeler ve Sonuç

Bu çalışma, uzun yargılama süreçleri nedeniyle dava tarihi ile ödeme tarihi arasında paranın enflasyon karşısında uğradığı ve temerrüt faizi ile karşılanamayan değer kaybının TBK m. 122 kapsamında munzam zarar olarak tazmin edilemeyeceğini, mülkiyet hakkının tazminat bedeline dönüştüğü davalar özelindeki yargı kararlarına yer verilmek suretiyle ele almaktadır. Bu sorunun aynı zamanda ulusal ve uluslararası hukukta temel bir hak olan mülkiyet hakkının etkin biçimde korunması ile de doğrudan ilişkili olması, konunun önemini artıran bir unsurdur. Gerçekten de gerek AİHS Ek.1 No'lu Protokol m. 1 ve gerekse Anayasa m. 35 kapsamında mülkiyet hakkından kaynaklanan tazminat bedelinin enflasyon karşısındaki değer kaybı, mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin bir sorundur. Bu değer kaybı ise asıl borçtan bağımsız ve para borçlarına özgü bir tazminat yükümlülüğü olan munzam zarar kapsamında ele alınmaktadır.

50 Akçaal, s. 1095. Yazar, meselenin faiz oranında yapılacak bir değişiklikle “daha kalıcı ve esnek bir çözüme” kavuşturulabileceğini; bu sayede munzam zararın “teorik açıdan isabetli olduğu üzere kendi gerçek (doğal) sınırlarına dönmüş” olacağını belirtmektedir.

Munzam zarar, TBK m. 122’de yer alan genel nitelikli bir düzenlemedir. Hükmün kapsamı, temerrüt faizinin paranın değer kaybını da içeren reel zararı karşılamadığı dönemlerde oluşan zararın tazminini de amaçlamaktadır. Bu itibarla özellikle enflasyonist dönemlerde mülkiyet hakkının bir bedel veya tazminat alacağına dönüştüğü davalarda, dava tarihi ile ödeme tarihi arasında paranın değer kaybı, tam olarak munzam zarar başlığı altında ele alınabilecek bir tazminat kalemidir. Dolayısıyla, bu tür tazminat davalarının genel bir müessese olarak munzam zarar kapsamı içerisinde yer aldığı tereddüt bulunmamaktadır.

Tartışma ise esas itibarıyla zararın ispatına ilişkin olup, öğreti ve yargı kararlarında somut ve soyut yöntem olmak üzere iki ayrı görüş benimsenmektedir. Kanaatimizce mülkiyet hakkının bir bedel veya tazminat alacağına dönüştüğü davalar özelinde de munzam zararın ispatında kural olarak somut yöntem benimsenmeli; ancak enflasyonun sürekli biçimde yüksek seyrettiği dönemlerinde soyut yöntem ile ispat yeterli kabul edilmelidir. Zira olağan ekonomik koşullarda paranın değer kaybı çoğu kez temerrüt faiziyle karşılanabildiğinden, alacaklı, piyasa koşullarının dışına çıkan ve temerrüt faizini aşan zararını somut olarak ortaya koymalıdır. Bir başka deyişle bu dönemlerde temerrüt faizini aşan zarar istisnai bir durum olarak kabul edilebileceğinden, alacaklının bu istisnai durumu kendi somut olayında ispat etmesi gerekir. Buna karşılık, enflasyonun sürekli olarak yüksek seyrettiği dönemlerde ise paranın alım gücündeki erimenin alacaklının malvarlığında azalmaya neden olduğu hayatın olağan akışının bir sonucu hâline geldiğinden, bu dönemlerde her alacaklıdan, herkesi etkileyen ve herkesçe bilinen bir olguyu ayrıca ve bireysel olarak ispat etmesi beklenmemelidir⁵¹. Anayasa Mahkemesinin somut ispat yorumunun alacaklıya “şahsî olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet” yüklediğini yönündeki kararı bu anlamda isabetlidir⁵².

Bu değerlendirme, özellikle kamulaştırma ve kamulaştırmaz el atma davaları bakımından daha da güçlü biçimde geçerlidir. Zira bu davalarda temerrüde düşen taraf, kamu gücünü kullanan ve mülkiyet hakkına bizzat müdahale eden idaredir. Bir başka deyişle, değer kaybını doğuran gecikme alacaklının pasif konumuna karşın salt idarenin tasarrufundan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, uzun yargılama sürecinde malikin mülkiyet hakkının karşılığı olan bedelde oluşan değer kaybı, hiçbir şekilde alacaklıya atfedilemez. Böyle

51 Aynı yönde dönemsel bir ayırım için bkz. Akçaal, s. 1094 vd.; Günergök, s. 200 vd. Yargı uygulamasında bu dönemsel ayırımın örneği için bkz. Yargıtay 6. HD, T. 13/1/2025, E. 2024/3534, K. 2025/15.

52 ANO İnşaat, Başvuru No: 2014/2267, K. 21/12/2017 (RG Tarih: 25/1/2018 – Sayı: 30312); Kerime Özdelek ve diğerleri, Başvuru No: 2024/44204, K. 9/4/2026 (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>).

bir durumda, malike ayrıca ve bireysel bir zarar ispatı külfeti yüklemek, hem mülkiyet hakkına yapılan asıl müdahaleyi görmezden gelmek hem de idareyi kendi temerrüdünün sonuçlarından yararlandırmak anlamına gelir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybını mülkiyet hakkı ihlali sayan kararları da bu özel durumu teyit etmektedir⁵³.

Munzam zararın ispatında soyut yöntemin benimsendiği hallerde, enflasyon sebebiyle yaşanan değer kaybının giderilmesine yönelik zararın hesaplanması için sepet yöntemi önerilmektedir. Bunun yanı sıra özellikle kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma davalarında tazminat bedeline dava tarihinden itibaren en yüksek faize hükmedilmesi⁵⁴ ve kamu alacaklarına uygulanan faiz uygulanmasına⁵⁵ ilişkin yargı kararları da mevcuttur. Ancak bu hesaplama yöntemleri kanaatimizce alacaklının uğradığı değer kaybını azaltmaya yönelik olmakla birlikte, sorunun kaynağındaki yapısal eksikliği gidermedikleri için kalıcı bir çözüm sunmaktan uzaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin Caner Şafak pilot kararı ile 3095 sayılı Faiz Kanunu m. 1'i iptal eden kararlarının ise konuyu ispat hukukunun dışına taşıması ve sorunu yapısal olarak tanımlaması yönleriyle yerinde olduğunu ifade etmek gerekir. Zira munzam zararın soyut ispatını yeterli sayan yaklaşım, esasında sabit ve çok düşük durumdaki temerrüt faizi oranının kusurlarını örten adeta bir "kaldıraç" işlevi görmektedir. Bunun temel sebebi ise kuşkusuz, yasal faiz oranının enflasyonun yarattığı değer kaybını telafi etmedeki yetersizliğidir⁵⁶. Şu hâlde sorunun kalıcı çözümü, alacaklıyı dolaylı ve belirsiz bir ispat mücadelesine sürükleyen munzam zarar davasında aranmamalıdır. Nitekim kanun koyucuyu sabit yasal faiz sistemi yerine bir önceki yılın 31 Aralık günü Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni esas alınmak suretiyle belirlenen, yıl ortasında güncellenebilen değişken faiz sistemine geçiren dinamik, Anayasa Mahkemesi'nin bu bakış açısı olmuştur.

Değişken faiz sistemine geçişin paranın değer kaybını azaltıcı olması bakımından isabetli ve yerinde olduğu kuşkusuzdur. Ne var ki bu düzenlemenin, munzam

53 AYM, Abdurrahman Beycur ve diğerleri, B. No: 2023/76490; Kerime Özdilek ve diğerleri, B. No: 2024/44204, 9/4/2026. Kamulaştırmasız el atmada idarenin pasif ve suskun kalmasının mülkiyet hakkının özüne dokunan bir müdahale sayıldığı yönünde bkz. Yargıtay 5. HD, T. 25/2/2026, E. 2025/10697, K. 2026/3312.

54 Yargıtay 5. HD, T. 25/02/2026, E. 2025/10697, K. 2026/3312 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

55 YHGK, T. 08/04/2026, E. 2025/5-113, K. 2026/225 (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

56 Bu isabetli tespit için bkz. Akcaal, s. 1095. Yazar, munzam zararın soyut ispatını yeterli sayan görüşün, sabit ve düşük faiz oranının kusurlarını "rötuşladığını" belirtmektedir.

zarar taleplerini tamamen bertaraf edecek nitelikte olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim düzenlemede yer alan “reeskont oranının yüzde sekseni” biçiminde belirlenen formül, para borçlarında uğranılan zararın mutlak surette temerrüt faizi ile karşılanabileceği anlamına gelmez. Zira reeskont oranının belirli bir yüzdesiyle sınırlı ve yılda en çok iki kez güncellenen bu sistemin de enflasyonun hızlı ve ani değişken dönemlerinde alacaklının reel kaybının gerisinde kalması muhtemeldir. Ayrıca, söz konusu düzenlemenin dayanağını oluşturan reeskont faizi oranının, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından bir para politikası aracı olarak belirlendiği, bu oran saptanırken piyasadaki güncel enflasyon verilerinin göz önüne alındığı ancak bununla bağlı kalınmadığı, dolayısıyla bir önceki yılın reeskont oranının gerçekleşen enflasyondan bağımsız biçimde tespit edilebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim yakın geçmişteki yıllarda enflasyon ile yıllık reeskont faizi arasındaki oransal farkın, paranın değer kaybına yönelik munzam zarar taleplerini karşılamaktan uzak olduğu dönemlerin mevcut olduğu görülebilecektir. Bu itibarla fiyat istikrarı, döviz kuru, cari denge ve büyüme gibi çok sayıda makroekonomik değişken gözetilerek şekillendirilen ve yılda en çok iki kez güncellenen reeskont oranının da özellikle enflasyonist dönemlerde reel enflasyonun gerisinde kalması ve paranın değer kaybında meydana gelen azalmayı telafi etmekten uzaklaşması muhtemeldir. Oysa TBK m. 122 anlamında munzam zararın varlığı ve kapsamı soyut ve önceden belirlenmiş bir faiz oranı üzerinden değil, alacaklının parasının piyasadaki enflasyon karşısında uğradığı reel değer kaybı esas alınarak tespit edilmelidir. Kaldı ki mevcut düzenleme ile dahi değişken faiz oranının, yıllık reeskont faizi oranının yüzde sekseni şeklinde formülize edildiği gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla, temerrüt faizini reeskont oranının belirli bir yüzdesine bağlayan 3095 sayılı Faiz Kanunu m. 1 düzenlemesi de munzam zararın giderilmesi bakımından tam anlamıyla kesin ve nihai bir çözüm sağlamayacaktır. Bu sebeptendir ki enflasyonun temerrüt faizini aştığı hâllerde alacaklının TBK m. 122’ye dayanarak munzam zararının tazminini talep etme söz konusu olabilecektir. Sonuç olarak, munzam zararın tazmini bakımından 3095 sayılı Faiz Kanunu m.1’de yapılan değişken faiz düzenlemesinin tek başına yeterli olmayacağı; sorunun kaynağına yönelen tamamlayıcı tedbirlerle birlikte ele alınması gerektiği kanaatindeyiz. Bu kapsamda öncelikle, kamulaştırma ve el atma davalarında bedelin yalnızca dava tarihindeki değeri üzerinden değil ödeme tarihindeki güncel değerini koruyacak bir güncelleme (endeksleme) mekanizmasının benimsenmesi düşünülmelidir. Böyle bir mekanizma, alacağın reel değerini bizzat asıl borç düzeyinde koruyacağından, munzam zarar davasına duyulan ihtiyacı da önemli ölçüde ortadan kaldıracaktır. İkinci

olarak, sorunun asıl kaynağı olan yargılama sürelerinin kısaltılması ve ödeme sürecinin hızlandırılması, değer kaybının doğmasını baştan önleyecek en etkili yapısal tedbirlerdir; zira dava tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre kısaltıkça, enflasyonun yol açtığı reel kaybın o ölçüde azalacağı kuşkusuzdur. Nihayet, munzam zararın ispatı tartışmalarının içtihadı birleştirme yoluyla ilke karara bağlanması öngörülebilirliği artıracak ve Anayasa Mahkemesi'ne yönelen başvuru yükünü azaltacaktır. Bu tedbirler birlikte hayata geçirildiğinde, munzam zarar kurumu, istisnaî ve tamamlayıcı olan kendi doğal sınırlarına dönmüş olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akçaal, Mehmet, “Güncel İçtihatlar Işığında Munzam Zarar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, 2022, s. 1069-1099.
- Albaş, Hakan, *Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği* (BK m. 105), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Altaş, Hüseyin, “Munzam Zararda İspat Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 50, Sayı 1, 2001, s. 121-129.
- Ayrancı, Hasan, *Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar* (BK m. 105), Yetkin Yayınları, Ankara, 2006.
- Barlas, Nami, *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992.
- Buz, Vedat, “Karşılaştırmalı Hukukta Munzam Zararın İspatı”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt 24, Sayı 3, 1998, s. 369-410.
- Domaniç, Hayri, *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler*, Beta Yayınevi, İstanbul, 1993.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Gümüş, Mustafa Alper, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Günergök, Özcan, “Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar”, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, 2024, s. 171-210.
- Karahasan, Mustafa Reşit, *Sorumluluk Hukuku*, Cilt 1, Beta Yayınevi, İstanbul, 1996.
- Kartal, Bilal, “Faizi Aşan Zarar”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt 23, Sayı 4, 1997, s. 501-519.
- Keser, Yıldırım, “Aşkın Zararın İspatı”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2020, s. 484-495.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- Nebioğlu Öner, Şebnem, “Güncel Yargı Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 165, 2023, s. 105-135.
- Nomer, Halûk N., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Beta, İstanbul, 2021.
- Oğuzman, M. Kemal; Öz, M. Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- Önderi, Gökhan, “Para Borçlarında Borçlu Temerrüdü Halinde Alacaklının Munzam Zararının Tazminini İsteyebilmesi Konusundaki Yargıtay Uygulaması”, *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 87, Sayı 2, 2013, s. 274-299.
- Sağlam, İlyas, “Aşkın Zarar ve Bu Zararın İspatı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1, 2026, s. 473-523.
- Tekinay, Selâhattin Sulhi; Akman, Sermet; Burcuoğlu, Halûk; Altop, Atillâ, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- Uyanık, Namık Kemal, “Aşkın Zarar ve Hesaplanması”, *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 92, Sayı 4, 2018, s. 116-135.
- Zeytinoğlu, Emin, “Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, 2005, s. 253-263.